

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

“ _____ ” _____ 20 __ р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Політика безпеки та оборони ЄС

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 0302 – Міжнародні відносини

напрямок підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини»

спеціальність _____

освітня програма Міжнародні економічні відносини

спеціалізація _____

вид дисципліни за вибором

факультет Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2018/ 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

«28» серпня 2018 року, протокол №1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Шамраєва В.М., професор кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

Протокол від «28» серпня 2018 року № 1

Завідувач кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

_____ Новікова Л.В.
.....(підпис)

Програму погоджено методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від «28» серпня 2018 року №1

Голова методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

_____ Григорова-Беренда Л.І.
(підпис)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Політика безпеки та оборони ЄС» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є формування у слухачів цілісного уявлення про національні інтереси держав ЄС у сфері безпеки у різних регіонах світу в умовах глобалізації й регіоналізму та про механізми їх реалізації з застосуванням наявних ресурсів.

Також викладання дисципліни передбачає розвиток у слухачів практичних навичок з аналізу проблемних ситуацій у відносинах Україна-ЄС шляхом опрацювання інформаційних матеріалів, нормативних і законодавчих актів та розв'язання практичних завдань. Він тісно пов'язаний з навчальними дисциплінами «Геополітика», «Геоekonomіка», «Регіональні системи міжнародних відносин», «Міжнародні відносини та світова політика», «Інтеграційні процеси і міждержавні об'єднання в сучасному світі», «Міжнародні економічні відносини».

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є виявити специфіку формування спільної безпечної політики ЄС, відносин Україна-ЄС у сфері безпекового співробітництва на різних етапах, проаналізувати основні законодавчі документи у сфері СПБО, визначити сучасний стан відносин Україна-ЄС та основні проблеми співробітництва у сфері безпеки.

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни
За вибором
Денна форма навчання
Рік підготовки
4-й
Семестр
7-й
Лекції
16 год.
Практичні, семінарські заняття
16 год.
Лабораторні заняття
-
Самостійна робота
58 год.

1.6. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

знати: основні етапи розвитку СПБО ЄС, основні проблеми у відносинах між державами-членами Європейського Союзу, сутність та особливості основних напрямків і програм співробітництва у сфері безпеки та оборони;

вміти: визначати особливості процесу розвитку СПБО, проводити аналіз проблемних ситуацій у відносинах між країнами ЄС, пропонувати заходи із роз'яснення цих ситуацій,

володіти навичками спільного розв'язання проблемних ситуацій, самостійного опанування навчального матеріалу, опрацювання додаткових джерел інформації.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні основи та основні історичні етапи європейських інтеграційних процесів.

Сутність та види інтеграції. Державний суверенітет і інтеграція. Історія європейської інтеграції: еволюція європейської ідеї; договори заснування та Єдиний Європейський Акт; інституційне будівництво; Конституція ЄС; Устрій та архітектура Європейського Союзу.

Тема 2. Спільні політики ЄС: загальна характеристика

Економічна інтеграція. Конкурентна політика. Регіональна структурна політика. Спільна сільськогосподарська політика. Науково-технічна політика. Соціальна політика

Тема 3. Співпраця держав ЄС у політичній та безпековій сфері.

Плани побудови європейської системи безпеки у середині XX ст. Політичне та безпекове співробітництво держав Європи у 70-80-х рр. XX ст. Безпекова політика в рамках ЄС в останнє десятиліття XX ст.

Тема 4. Спільна політика в сфері безпеки та оборони: нормативне закріплення та механізми реалізації.

Основні етапи становлення європейської системи безпеки.. Основні етапи формування та реалізації СПБО. НАТО як фактор функціонування європейської системи безпеки та оборони

Тема 5. Основні риси сучасного етапу розвитку спільної безпекової політики ЄС.

Правові основи спільної безпекової політики в рамках ЄС. Процес планування та прийняття рішень у СПБО. Сучасна стратегія СПБО. Співпраця України з державами ЄС в сфері безпеки та оборони.

Сучасні виклики та реагування на них в рамках СПБО.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
<i>Тема 1. Теоретичні основи та основні історичні етапи європейських інтеграційних процесів.</i>	16	3	3			10
<i>Тема 2. Спільні політики ЄС: загальна характеристика</i>	18	3	3			12
<i>Тема 3. Співпраця держав ЄС у політичній та безпековій сфері</i>	20	4	4			12
<i>Тема 4. Спільна політика в сфері безпеки та оборони: нормативне закріплення та механізми реалізації</i>	18	3	3			12
<i>Тема 5. Основні риси сучасного етапу розвитку спільної безпекової політики ЄС</i>	18	3	3			12
Усього годин	90	16	16			58

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<i>Теоретичні основи та основні історичні етапи європейських інтеграційних процесів.</i>	3
2	<i>Спільні політики ЄС: загальна характеристика</i>	3
3	<i>Співпраця держав ЄС у політичній та безпековій сфері</i>	4
4	<i>Спільна політика в сфері безпеки та оборони: нормативне закріплення та механізми реалізації</i>	3
5	<i>Основні риси сучасного етапу розвитку спільної безпекової політики ЄС</i>	3
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	<i>Тема 1. Теоретичні основи та основні історичні етапи європейських інтеграційних процесів..</i> - надайте характеристику та видів інтеграції. - розгляньте співвідношення понять суверенітет та інтеграція. - Як відбувалося правове оформлення інституційної системи ЄС.	10
2	<i>Тема 2. Спільні політики ЄС: загальна характеристика</i> - визначте причини та передумови формування спільних політик ЄС. - Які етапи процесу формування Спільного ринку та Валютного союзу. - Надайте характеристику основних етапів розвитку спільних політик у гуманітарній сфері.	12
3	<i>Тема 3. Співпраця держав ЄС у політичній та безпековій сфері.</i> - окресліть основні етапи формування європейської системи безпеки. - Визначте можливості політичного та безпекового співробітництва в рамках ЄС. - Які нові можливості для України надає інтеграція у європейський безпековий простір.	12

4	<i>Тема 4. Спільна політика в сфері безпеки та оборони: нормативне закріплення та механізми реалізації</i> - як відбувалася новелізація стратегії безпеки та оборони ЄС. - Визначте основні переваги та недоліки СПБО та НАТО у забезпеченні європейської безпеки. - Якими шляхами можна було досягти підвищення ефективності СПБО.	12
5.	<i>Тема 5. Основні риси сучасного етапу розвитку спільної безпекової політики ЄС.</i> - Лісабонський договір: новації та реформування у сфері СПБО. - Яким був вплив на українсько-європейські відносини вступу в дію Лісабонського договору. - Співпраця України з державами ЄС в сфері безпеки та оборони. - <u>Проаналізуйте</u> сучасні виклики та реагування на них в рамках СПБО.	12
	Разом	58

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено

7. Методи контролю

Засвоєння тем (поточний контроль) здійснюється на семінарських та практичних заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- Контроль та оцінювання активності роботи студента під час лекційних, семінарських і практичних занять;
- Контроль та оцінювання якості підготовки та розробки проектних завдань;
- Контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу;
- Контроль та оцінювання вмінь вирішувати розрахункові, ситуаційні та евристичні задачі;
- Контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати їх.

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на основі проведення контрольних робіт за відповідним розділом або темами. Завданням контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час вивчення певного блоку тем.

Семестровий підсумковий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обов'язі навчального матеріалу, визначеному даною програмою дисципліни.

Застосовуються такі методи контролю підготовки студентів:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- письмового експрес-контролю;
- колоквіум;
- тестові завдання;

- виконання творчих завдань;
- розв'язування ситуаційних задач;

Оцінка успішності студента є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих розділів.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								залікова робота	Сума
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом		
10	15	10	10	15					100
							60	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкалою оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Дзяд О. В., Рудік О. М. Спільні політики Європейського Союзу та їх значення для України: навчальний посібник / За заг.ред. М. Бойцуна, І. Грицяка, Я. Мудрого, Л. Прокопенка, В. Стрельцова. – К.: Міленіум, 2009. – 668 с.
2. Грицяк І.А., Говоруха В.В., Стрельцов В.Ю. Правова та інституційна основи Європейського Союзу: підручник / За заг.ред. М. Бойцуна, І. Грицяка, Я. Мудрого, О. Рудіка, Л. Прокопенка, В. Стрельцова. – Х.: Вид-во ХарІ НАДУ «Магістр», 2009. – 620 с.
3. Гнатюк М.М., Малик Я.Й., Прокопенко Л.Л. Відносини з Європейським Союзом та процес європейської інтеграції України: навчальний посібник / За заг.ред. М. Бойцуна, І. Грицяка, Я. Мудрого, О. Рудіка, Л. Прокопенка, В. Стрельцова. – К.: Вид-во «Міленіум», 2009. – 782 с.
4. Гнидюк Н.А., Федонюк С.В. Розширення ЄС та досвід реформ країн Центрально-Східної Європи у контексті приєднання до ЄС / За заг.ред.М. Бойцуна, І. Грицяка, Я. Мудрого, О. Рудіка, Л. Прокопенка, В. Стрельцова. – К.: Вид-во «Міленіум», 2009. – 354 с.
5. Мудрий Я. Словник-довідник термінів з європейської інтеграції. – За заг.ред. М. Бойцуна, І. Грицяка, Я. Мудрого, Л. Прокопенка, О. Рудіка, В. Стрельцова. – К.: «Міленіум», 2009. – 588 с.
6. Колісніченко Н. М. Державна служба в Європейському Союзі. Європеїзація та розвиток державної служби в Україні: навч.посібник / за заг.редакцією: М. Бойцуна, Я.

Мудрого, О. Рудіка. - К.: Вид-во «Міленіум», 2009. – 248 с.

7. Нагорна І. В. Державне управління в країнах-членах ЄС: навч.посібник / за заг.редакцією: М. Бойцуна, Я. Мудрого, О. Рудіка. - К.: Вид-во «Міленіум», 2009. – 192 с.

8. Кривцова В. М. Теорії та стратегії європейської інтеграції / За заг.ред. М. Бойцуна, Я. Мудрого, О. Рудіка. – К.: Видавництво «Міленіум», 2009. – 142 с.

9. Прокопенко Л. Л. Вступ до європейської інтеграції / За заг.ред. М. Бойцуна, Я. Мудрого, О. Рудіка. – К.: Видавництво «Міленіум», 2009. – 334 с.

10. Тамм А. Є., Стрельцов В. Ю., Дзюдзюк В. Б. Україна – ЄС: розвиток відносин і основні напрями співробітництва: Модуль 5: навчальний посібник / За заг.ред. М. Бойцуна, Я. Мудрого, О. Рудіка – Х.: Вид-во ХарІ НАДУ «Магістр», 2009. – 144 с.

Допоміжна література

11. Рудік О. М. Вироблення політики та ухвалення рішень в ЄС / за заг.ред. М. Бойцуна, Я. Мудрого. – К.: Міленіум, 2009. – 278 с.

12. Актуальні проблеми саморегуляції соціального організму Об'єднаної Європи // Саморегуляція соціального організму країни. – Монографія. – За ред. В.П.Беха. – К.: НПУ ім. М.Драгоманова. – 2007.

13. Грицяк І.А. Право та інституції Європейського Союзу: Навч. посіб./ ; Нац. Акад. держ. упр. при Президентові України. -К.: К.І.С., 2006.

14. Грицяк І.А. Європейське управління: теоретико-методологічні засади // Монографія. – К.: Вид-во «К.І.С.», 2006. - 398 с.

15. Європейський Парламент як наднаціональний орган влади Європейського Союзу (Розділ IX); Європейські транснаціональні політичні партії у Європейському Парламенті (Розділ X). (Співавт.: Гаврилюк О.Р., Грицяк Н.В.) // Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії: Монографія / За заг. ред. д.і.н., проф. А.І.Кудряченка. – К.: НІСД, 2007. – 396 с.(С. 248-301).

16. Грицяк І.А., Немиря Г.М., Палій О.М. Європейська інтеграція (опорний конспект дистанційного курсу навчальної дисципліни): Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004.

17. Європейський Союз: основи політики, інституційного устрою та права // Навчальний посібник. Видавець –Товариство Карла Дуйсберга. Упорядник Інст-т європолітики, Берлін. Наук. ред. В.П'ятницький. – Вид-во «Заповіт».

18. Жан-Люк Сорон. Курс з європейських інституцій: європейська головоломка. – К.: ІМВ, 2001. – 444 с.

19. Копійка В.В. Європейський Союз: досвід розширення і Україна. – К.: Юридична думка, 2005. – 448 с.

20. Копійка В.В. Розширення Європейського Союзу. Теорія і практика інтеграційного процесу. – К., 2002. – 346 с.

21. Критерії членства в СОТ, ЄС та НАТО. Інтеграційні перспективи України. Аналітичне дослідження. - К.: 2007. – 88 с.

22. Посельський В. Європейський Союз: інституційні основи європейської інтеграції. – К.: Смолоскип, 2002.

23. Розпорядження Кабінету Міністрів "Про затвердження заходів щодо виконання у 2005 році Плану дій Україна - ЄС". -

24. Світова та європейська інтеграція: Навчальний посібник / За заг. Ред.. проф. Я.Й.Малика. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2005. – 540 с.

25. Тоді Ф. Нарис історії Європейського Союзу.- К., К.І.С.- 2002.

26. Угода про партнерство і співробітництво між Європейським Союзом та Україною від 16 червня 1994 року. – Представництво Європейської Комісії в Україні, 1994.

27. Хоффманн Л., Мьоллерс Ф. Україна на шляху до Європи. - К.: Фенікс, 2001. - 343с.

28. Марченко М. Європейський Союз: Словник-довідник. – 2006.
29. Буряк П.Ю. Європейська інтеграція та глобальні проблеми // Навч. посібник – 2007.
30. Дайнен Д. Дедалі міцніший союз: Курс євроінтеграції: Пер. з англ. // Навч. Посібник. - 2006.
31. Волес В. Творення політики в ЄС: Навч. посібник. Пер. з англ. – 2004.
32. Міжнародні організації / за ред. Ю.Г.Козака. Навч. посібник – 2007.
33. Бенуа-Ромер Ф. Право Ради Європи: пер. з англ. // Навч. Посібник – 2007. Європейська інтеграція / уклад.: М. Яхтенфукс; пер. з нім. // Збірник праць – 2007.

Іноземна література:

34. EU LAW. Text, cases, and materials. Third edition. // Paul Craig, Grainne de Burca. – Oxford - 2003 - 1242 p.
35. Debates on European Integration. A Reader. // Edited by Mette Eilstrup-Sangiovanni. – New York - 2006 – 512 p.
36. European Union Politics. Second edition. // Michelle Cini. – Oxford - 2007 – 496 p.
37. The Enlargement of the European Union. Opportunities for Business and Trade. A Guide for the Entrepreneur. // Ine Lejeune and Walter Van Denberghe. - Great Britain – 2005. – 216 p.
38. The EU, The WTO and the NAFTA. Towards a Common Law of International Trade ? // Edited by J.H.H.Weiler. – Oxford – 2005. – 238 p.
39. Economic and Social Law of the European Union. // Jo Shaw, Jo Hunt & Chloe Wallace. – Great Britain – 2007. – 516 p.
40. The Eastern Enlargement of the European Union. Efforts and Obstacles on the Way to Membership. // Edited by Anselm Skuhra. – Innsbruck – 2005. – 280 p.
41. The Economics of European Integration, Second Edition. // Richard Baldwin and Charles Wyplosz. – 2006. – 464 p.
42. The Institutions of the European Union. Second Edition. // Jhon Peterson and Michael Shackleton. – Oxford – 2006. – 390 p.
43. The International Relations of the European Union. // Edited by Steve Marsh and Hans Makenstein. – England – 2005. – 306 p.
44. External relations of the European Union. Legal and Constitutional Foundations. // Piet Eeckhout. – Oxford – 2005. – 490 p.
45. Environmental Policy in the European Union. Actors, institutions and processes. Second Edition. // Edited by Andrew Jordan. – London – 2005. – 366 p.
46. The Government and Politics of the European union. Sixth Edition. // Neill Nugen. - New York - 2006. – 630 p.
47. The Member States of the European Union. // Edited by Simon Bulmer and Christian Leguense. – Oxford – 2005. – 400 p.
48. What is the European Union? Nature and Prospects. // Paul Magnette. - New York - 2005. – 230 p.
49. Interest Representation in the European Union. // Justin Greenwood. - New York - 2003. – 310 p.
50. What's Wrong with the European Union and How to Fix It. // Simon Hix. – Cambridge. – 2008. – 220 p.
51. Rethinking European Union foreign policy. // Edited by Ben Torna and Thomas Christiansen. – Manchester and New York. – 2004. – 176 p.
52. Leadership and Negotiation in the European Union. // Tomas Tallberg. – Cambridge. – 2006. – 266 p.
53. International Relations and the European Union. // Edited by Christopher Hill and Michael Smith. – Oxford. – 2005. – 470 p.
54. Patterns of Europeanisation in Central and Eastern Europe. // Zdenka Manfeldova / Vera Sparschuh / Agnieszka Wenninger (Eds.). – Hamburg. – 2005.- 286 p.

55. The Council of Ministers. Second Edition. // Fiona Hayes-Renshaw and Helen Wallace. - New York - 2006. – 392 p.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Euroserver <http://euobserver.com>
2. EurActiv <http://www.euractiv.com>
3. Бібліотека Міжнародного центру перспективних досліджень. Тема „Європейська інтеграція” . – <http://www.icps.kiev.ua/library>.
4. Вісник “УНІАН – Новини ЄС”: <http://unian.net/ukr/products/95/>
5. Довідник з європейської інтеграції <http://eu-directory.ea-ua.info/>
6. Європа в Інтернет: Веб-путівник:
<http://www.knoweurope.net/demo/html/webdir.htm>
7. Загальна інформація про установи ЄС: <http://europa.eu.int/geninfo/info-en.htm>
8. Офіційний сайт Делегації Європейської Комісії в Україні, Молдові та Беларусі:
www.delukr.cec.eu.int
9. Офіційний сайт ЄС: http://europa.eu.int/index_en.htm (до англійської сторінки веб-сайту).
10. Сторінка новин EU News: http://europa.eu.int/news/index_en.htm
11. Урядовий портал. „Європейський вибір”:
http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=741034&cat_id=31455
12. Відносини Україна-ЄС на сайті ЄС:
http://ec.europa.eu/external_relations/ukraine/index_en.htm
13. Україна-ЄС: хронологія відносин: <http://www.delukr.ec.europa.eu/page262.html>
14. Всі угоди між Україною та ЄС:
http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=31609
15. Угода про партнерство та співробітництво:
http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=31652&cat_id=31609&ctime=1148909555021
16. Угода про реадмісію Україна - ЄС: <http://www.ukraine-eu.mfa.gov.ua/eu/ua/publication/content/11746.htm>
17. <http://www.ukraine-eu.mfa.gov.ua/eu/ua/publication/content/11577.htm> - Угода про спрощення оформлення віз Україна - ЄС:
18. <http://www.sdla.gov.ua> - Державний департамент з питань адаптації законодавства
19. <http://curia.eu.int> – Сайт Суду ЄС
20. <http://eu-directory.ea-ua.info/index.php#golovna> – довідник з Європейської інтеграції
21. Процес прийняття рішень на сайті ЄС: http://www.europa.eu.int/eur-lex/lex/en/droit_communaute/droit_communaute.htm
22. www.mfa.gov.ua (рубрика європейський вибір)